

NOVIOCACTUM

Digitale nieuwsbrief van de afdeling Nijmegen van
Succulenta

Jaargang 10 nummer 12, december 2025

Expert Adriana Bautista doet veldonderzoek bij de Mexicaanse stad Saltillo.
Foto Antonio Ojeda

Illustratie bij onderstaand artikel over de roof van cactussen uit Mexico

SAMENSTELLING BESTUUR VAN DE AFDELING NIJMEGEN

Theo Heijnsdijk	06-42935996
voorzitter	th.heijnsdijk@gmail.com
Johanna Jongekrijg	06-30426230
penningmeester	johannajongekrijg@gmail.com
Riet Maessen	06-54358081
secretaris	rietmaessen@xs4all.nl

REDACTIE NOVIOCACTUM

Ben Groen	06- 50996256
	legroen28@gmail.com

Contributie: € 20,- per jaar (huisgenootleden € 10,- per jaar)

Bankrekening NL12ABNA0805932216 t.n.v. J. Jongekrijg en/of T. Heijnsdijk

Voeding

Er is cactusvoeding te koop bij Johanna. S.v.p. van te voren bestellen via WhatsApp. Peters Professional Combi-Sol 6-18-36 + 3 MgO en sporenelementen. Toepassing: 1 gram per liter gietwater. € 1,00 per zakje van 200 gram.

Bijeenkomsten:

Wijkcentrum De Schakel, Archimedesstraat 9, 6533 MA Nijmegen

De 2de dinsdag in de maand behalve juni-augustus. Aanvang 19.30 precies.

Agenda

9 december Plantenquiz door Johanna en Ben. Ook plaatjes maar meer raadjes, weetjes en puzzeltjes. Laat je verrassen en kom.

13 januari 2026 Nieuwjaarsbijeenkomst bij Riet Maessen, Weezenhof 1232 6536 EZ Nijmegen

Redactioneel

In de NRC kwam ik twee artikelen tegen over het roven van planten uit het wild. Een artikel over cactusroof uit Mexico en een over vetplanten in Zuid-Afrika. Beide publicaties worden in dit en het volgende nummer van Noviocactum geplaatst. In Mexico is alle export van cactussen verboden, in Zuid-Afrika mag je niet zonder vergunning uitvoeren. Helaas lijken deze wetten een wassen neus, op alle mogelijke manieren worden planten de grens overgesmokkeld. Maar tussen de regels door lees je over wegaanleg, bouw van fabrieken etc. Als je het goed bekijkt is deze impact groter op de natuur dan stroperij. De oprukkende mens in de schaarser wordende natuur. Veelal worden aansprekende gebieden als het Amazonegebied genoemd, maar eigenlijk is het overal hetzelfde. Wat te denken van advertenties in de Nederlandse pers die de bouw van een huis adverteren met 'vlak bij een natuurgebied'. En weer wordt pal naast de natuur gebouwd. De bufferzone om het natuurgebied heen wordt verder afgepeld. Jammer.

Ben Groen

Verslag bijeenkomst 11 november.

Als die avond Ben bij mij aanbelt om mij op te halen, was ik onze clubavond helemaal vergeten. Gelukkig dus maar dat Johanna en Ben bij mij langs reden. Bij aankomst in het wijkgebouw is de spreker Theo Rengelink al aanwezig en ik zie ook een nieuw gezicht. Leontien Kouwenhoven uit Haps is gekomen om te bekijken of ze van onze afdeling lid wil worden. Theo heet ook de rest van de totaal 8 aanwezigen leden welkom. Er was een afmelding van Lieda, Nia en Threes.

Johanna vertelt nog iets over de gezondheidstoestand van Mireille: het gips is er af en met een brace zal ze nu naar verwachting weer in haar eigen huis kunnen functioneren. Theo Rengelink heeft plantjes meegenomen voor de weggeef. Na dit gezegd te hebben begint hij met zijn presentatie. Elk jaar gaat hij naar Thüringen en bezoeken daar een aantal kwekerijen. Voorbij komt Erfurt met de oudste cactuskwekerij (Kakteen Haage) : een beetje ouderwets, vertelt Theo, maar er staan 3 grote oude kassen naast elkaar. Er is daar wel een groot assortiment en voor een redelijke prijs te koop. We zien o.a. een *Cereus monstrosus* van 100 jaar oud.

Diverse vakantiekiekjes uit Thüringen passeren op het scherm, genoteerd o.a. een bijenorchis, andere orchideeën, een boslelie. In Dresden bezoeken ze een rebütia-vriend: deze heeft alleen rebütia's met veldnummer. Naar Marlburg en verder naar Pilsen in Tsjechië en nog diverse liefhebbers in Tsjechië bezocht.

De dakkas bij Hajec in Tsjechië fotoTheo Rengelink

Dan Theo 's eigen achtertuin met veel varens. Het is daar behoorlijk beschaduwd, ook in zijn kasje van 3 bij 2 meter. In het buitengebied heeft hij een grote moestuin en Theo heeft daar een tafel gemaakt en veel planten staan daar nu in de buitenlucht. Planten uit zijn verzameling: voornamelijk uit Noord Argentinië en Bolivia.

Dan volgen een aantal opnames van een reis in oktober 2022 naar Argentinië via het regenwoudpark naar de Andes. Ze waren met zijn vieren: behalve Theo zelf, nog Henk Viscaal, Rob Feuth en Gerrit Melissen. Op het scherm komt een wild exemplaar voorbij van de Jacaranda mimosifolia, een bloeiende bromelia, een bijzondere varen met CAM metabolisme (overdag huidmondjes dicht net zoals bij de cactussen), dan een bloeiende rebutia (zichtbaar juist door de bloei!) een cluster tephrocactussen, een lobivia op 3500m hoogte!! Dan over de "regenscheiding" naar het uiterst droge gebied (inca-gebied). Wat fraaie plaatjes een boom in een stad die vol hangt met rhipsalis, bij een kweker een mooie flessenboom (chorisia) en vervolgens nog een landgoed met planten van over de hele wereld (hartstikke illegaal).

Rebutia bij Jujuy in Argentinië foto Theo Rengelink

We sluiten de avond af rond 10 uur en danken Theo voor deze onderhoudende avond. Als er al een paar richting huiswaarts zijn gegaan en Theo wil vertrekken blijkt hij een kapotte autoband te hebben. Jac, Johanna, Ben en ik blijven nog een tijd wachten om te zien of hij zijn band zelf kan verwisselen maar na het afhalen van zijn kapotte band nergens een autokrik te vinden! Uiteindelijk de wegenwacht gebeld die belooft binnen een half uurtje aanwezig te zijn. We laten dan Theo achter in de hoop dat hij goed geholpen gaat worden door de ANWB en veilig thuiskomt.

Riet Maessen

Cactussen zijn zo geliefd dat ze uit de woestijn geroofd worden

De cactus is (weer) geliefd, tot ver buiten zijn natuurlijke habitat: de woestijn. Van Chili tot Mexico worden ze geplunderd en wereldwijd verhandeld.

NRC Merijn de Waal gepubliceerd 6 mei 2022

De Chihuahua-woestijn kan desolaat en leeg zijn, maar langs snelweg 54 is de mens overal opgerukt. Aan de rand van de Mexicaanse stad Saltillo, in het noorden van het land, openden afgelopen kwart eeuw tientallen buitenlandse autofabrieken. Op parkeerplaatsen aan de voet van een ruige bergkam staan blinkende nieuwe wagens in strakke rijen te wachten op export. Zwaar beladen trailers bulderen voorbij met onderdelen om nog meer auto's in elkaar te schroeven. In dit stuk woestijn wordt veel geld verdiend. De vlaktes langs snelweg 54 herbergen echter nog een schat: cactussen. Van verscheidene soorten kan één exemplaar meer opbrengen in Japan, de VS, Nederland, dan een maand sleutelen in de fabriek. En dat is in Mexico en daarbuiten allang geen geheim meer. Zoals op veel meer plekken in Latijns-Amerika wordt in de Chihuahua-woestijn volop gestroopt, nu de prikplanten wereldwijd (weer) in de mode zijn. Ook clandestien kan in deze woestijn veel worden verdiend.

In een braakliggend veld vol stekelige struiken, distels en agaven weet Andriana Bautista de waardevolste cactussen met gemak te vinden (zie voorpagina). De Mexicaanse doet aan het plaatselijke wetenschappelijke instituut Cinestav postdoctoraal onderzoek naar de bescherming, opslag en catalogisering van cactuszaden. Samen met haar begeleider Dulce Flores-Rentería laat ze graag zien hoe hun studieonderwerp van alle kanten wordt bedreigd: van oprukkende industrie en veeteelt tot grondverschraling, klimaatverandering en stroperij.

Een groepje biznaga roja -cactussen in de woestijn nabij Saltillo. Foto Antonio Ojeda

De twee vrouwen wurmen zich door een gat in de omheining van prikkeldraad, lopen een karrespoor af en wijzen enkele veelvoorkomende agaven aan. En dan, na een paar minuten lopen, dient zich een groep van tien cactussen aan, zogeheten *biznagas rojas*. Het zijn imposante groene cilinders, met een warme gloed van rode stekels eromheen. De grootste minstens anderhalve meter hoog. Deze moet twee eeuwen oud zijn, schat Bautista. „We kweken ze in kas, en dan groeien ze tot twee duimen per jaar, en dat is onder zeer gunstige omstandigheden.”

Het valt Flores op dat sinds hun laatste bezoek, enige maanden terug, enkele van de kleinere *biznagas* verdwenen zijn. Gestroopt. Op de zwarte markt kan een exemplaar van 30 centimeter hoog en 15 centimeter doorsnee al 3.500 pesos opleveren, omgerekend circa 170 euro. „Voor grotere planten kan een veelvoud worden gevraagd, al zijn die lastiger te stropen omdat hun wortels wijdvertakt zijn en er dus veel grond mee afgegraven zou moeten worden.”

Veilig in de vensterbank

Met klinkende soortnamen als ‘schoonmoederszetel’, ‘*manca caballos*’ (paardenverkreupelaar) of ‘*eagles claw*’ (arendsklauw) hebben cactussen een robuuste reputatie. Niet alleen in hun natuurlijke habitat gelden de planten als weerbaar; ook buiten de woestijn zijn het volhouders. Zelfs wie geen groene vingers heeft, moet z’n best doen een plant dood te laten gaan. Ga gerust een paar maanden op vakantie. Zolang een cactus wat zonlicht krijgt en niet te veel water, zal hij overleven.

In een pot in de vensterbank is de cactus veilig. Maar kan hij ook in het wild zijn eigen, snel gegroeide populariteit overleven? Begin vorige eeuw en in de jaren zeventig waren ze al een tijdje geliefd.

Een enkel exemplaar van de meest geliefde cactussoorten kan buiten Mexico al een maandsalaris opleveren. Foto Antonio Ojeda

Maar de aloude verzamelaar heeft gezelschap gekregen van een nieuwe generatie liefhebbers, die de cactus uit modernere motieven omarmd hebben: makkelijk te onderhouden, passend in de krapste stadswoning. De scherp gekleurde, vaak symmetrisch groeiende planten doen het uitstekend op Instagram.

Eén groot probleem echter: cactussen groeien allesbehalve *instant*. Sommige zelfs maar een paar centimeter per jaar, te langzaam voor de liefhebber die snel mooie sier wil maken met zijn nieuwe interieuraccessoire. Die discrepantie tussen vraag en aanbod voedt een omvangrijke clandestiene, internationale smokkel in de planten (en hun zaden). Van Mexico tot Chili worden decennia-oude exemplaren gestroopt – soms gaat het zelfs om eeuwen – en over de hele wereld verhandeld. Voor de zeldzaamste exemplaren lopen de prijzen op tot meer dan duizend euro per stuk.

Sommigen zouden stropen op bestelling, waarbij ze hun klanten per videobelverbinding planten in de woestijn laten uitzoeken

Hoe wereldwijd vertakt deze cactusstroperij is, werd eind 2020 duidelijk toen de Italiaanse en Chileense politie *Operación Atacama* onthulden. In het appartement van Andre Pombetti, een particuliere verzamelaar-handelaar uit Midden-Italië, waren ruim duizend cactussen aangetroffen. De in beslag genomen planten waren voornamelijk afkomstig uit de Atacama-woestijn, in de noordpunt van Chili, maar er zaten daarnaast tientallen Amerikaanse, Argentijnse en Mexicaanse soorten tussen. In totaal zou er voor circa 1 miljoen euro zijn verhandeld, aldus de carabinieri forestali.

Sommige exemplaren, vooral van de bolvormige copiapoa, waren minstens honderd jaar oud toen ze uit de woestijn geroofd werden. Pombetti reisde tussen 2013 en 2019 meermaals naar Zuid-Amerika om zeldzame, met uitsterven bedreigde cactussen naar Europa te verscheppen en ze vervolgens tot in Japan te verkopen voor bedragen tussen de 500 en 1.500 dollar per stuk.

De Italiaan [was](#) zeer actief op een website waar cactusliefhebbers ‘vondsten’ in het wild met andere verzamelaars delen. Pombetti leek die site vooral te gebruiken als digitale marktplaats voor zijn smokkelwaar, vermoedt de lokale justitie. Die zal nu moeten besluiten of ze om zijn uitlevering zal vragen. In Italië is de zaak tegen hem evenmin afgesloten. Pombetti houdt zich onbereikbaar voor vragen van *NRC*.

Gerepatrieerde cactussen

Operación Atacama was niet alleen uniek in omvang, maar ook in afloop: een groot deel van de Chileense cactussen keerde huiswaarts. Van de 1.035 onderschepte copiapoa waren er ruim honderd niet meer te redden en nog eens 84 bleven achter voor onderzoek in de botanische tuinen van Milaan. Maar de overige 844 werden terugverscheept naar Chili – door natuurbeschermers en academici: een voorzover bekend uniek initiatief om geroofde cactussen te repatriëren.

Bárbara Goettsch, een van oorsprong Mexicaanse cactusexpert was een van de academici die nauw betrokken waren bij de reddingsactie. „Het brak je hart om ze zo te zien”, zegt ze vanuit haar Engelse werkplaats Cambridge over de in Italië onderschepte exemplaren. „Deze planten leven zoveel jaren en dan zie je ze buiten hun habitat, stervende. Ik vind het zo verdrietig en respectloos. Waarom kunnen mensen er niet tevreden mee zijn ze in het wild te zien?”

Naar die laatste vraag doet een collega van haar momenteel onderzoek, maar Goettsch kent het antwoord eigenlijk al wel. De mens „houdt van unieke en zeldzame dingen, en wil iets bezitten dat niemand anders heeft.” Waar die drang vandaan komt? „Om zichzelf uniek en belangrijk te maken.”

Goettsch, die zich binnen de internationale natuurbeschermingsgroep IUCN bezighoudt met cactussen en vetplanten, ziet nog een ontwikkeling. Naast 'verzamelaars oude stijl' die een cactus op zijn biologische waarde weten te schatten is er nieuw type verzamelaars die de planten bovenal als duur accessoire zien, bijna als een investeringsobject. „Ze weten dat deze planten duur zijn, hebben het geld ze te kopen en zetten ze gewoon in de woonkamer. En ontdoen zich er net zo makkelijk weer van zodra ze de planten zat zijn – of als ze vast komen te zitten in de gordijnen, of zo.

Jonge cactussen in de kas van het Museo del Desierto (Woestijnmuseum) van Saltillo. Kopers mogen de planten het land niet uitvoeren. Foto Antonio Ojeda

Volgens Goettsch bedreigt stroperij vooral de zeldzame soorten, terwijl minder bedreigde cactussen meer te vrezen hebben van landbouw, veeteelt en verstedelijking. Het minder bureaucratisch maken van legale export zou ervoor kunnen zorgen dat er minder wordt gestroopt, denkt ze. „Zolang het maar op een duurzame manier gebeurt.

Cactustoerisme

Eglatina Canales is namens de regering van de Noord-Mexicaanse deelstaat Coahuila verantwoordelijk voor het regionale milieubeleid. In het afgebladderde overheidscentrum van de deelstaathoofdstad Saltillo klaagt de topambtenaar vooral over een gebrek aan personeel. De verantwoordelijke milieudienst telt maar een handvol inspecteurs, voor een enorm gebied. „Zij moeten tot wel vijf uur rijden om ergens te komen, en dan moeten ze ook nog bosbranden bestrijden en smokkel in wilde dieren.”

Aan de muren van haar kantoor hangen posters met alle soorten pepers, bonen en maïs die haar land rijk is. In de hoek staat een Mexicaanse vlag met het nationale wapen: een adelaar met een slang in de mond die op een nopal-cactus is geland. Volgens de overlevering van de Azteken stichtten zij hun rijk ooit op de plek waar dit samenspel van slang, adelaar en cactus zich voltrok.

Een cactus in bloei. Foto Antonio Ojeda

Canales vindt cactussen geweldig. „Ze zijn symmetrisch, sterk, weerbaar, ze passen zich aan elke omstandigheid aan.” Ze begrijpt dat de drang om ze te verzamelen groot is, bij liefhebbers. „Je hoeft op internet niet ver te zoeken om overal Mexicaanse cactussen te zien opduiken. Sommige komen nu over de hele wereld voor, behalve in hun natuurlijke habitat.

Op verkoopsites als eBay of Etsy bestaat een levendige handel in cactussen en hun zaden, evenals in allerlei (vaak besloten) Facebookgroepen. Het is niet altijd goed te zien of het om gestroopte exemplaren gaat of om planten die buiten Mexico zijn opgekweekt uit zaden die – al dan niet legaal – het land zijn uitgevoerd. Verzamelaars klagen dat de ingewikkelde exportbureaucratie smokkel in de hand werkt, maar Canales is het daar niet mee eens: „Het probleem is vooral dat iedereen in dit land gewend is de regels te ontduiken.”

Wat niet helpt bij milieubescherming: de woestijn heeft een slecht imago onder Mexicanen, meent Canales. „Schoolkinderen leren dat er hier in het noorden – dat vooral woestijn is – niets is. De woestijn heeft een vijandig imago, wordt afgekeurd.”

Buitenlanders waarderen de enorme Mexicaanse cactusrijkdom wél, en verzamelaars en liefhebbers in het land bepleiten er toeristen mee te lokken. Coahuila promoot al met zeker succes een route langs wijngaarden en dinosaurusfossielen, ‘*Dinos y -vinos*’ genaamd. Ook Canales ziet kansen in cactustoerisme. Tegelijkertijd, zegt ze, „lopen we dan het risico dat er nog meer verzamelaars komen. En het is wel makkelijker een cactus in je koffer te steken dan een dinobot.”

Cactussen in de Chihuahua-woestijn nabij de noord-Mexicaanse stad Saltillo (*Mammillaria luethyi*). Gezocht vanwege de aparte bedoorning en de zeldzaamheid. Niet alleen stropers, ook verstedelijking, oprukkende industrie, veeteelt en klimaatverandering bedreigen de natuurlijk habitat van de planten.

Foto Antonio Ojeda

Per post het land uit

Hoe makkelijk het is om cactussen te smokkelen, bewees de Italiaanse verzamelaar-handelaar Pombetti. Na zijn strooptochten door de Atacama-woestijn verstuurde hij zijn ‘oogst’ simpelweg via het postkantoor van de dichtstbijzijnde stad Huasco naar Griekenland, reconstrueerde de Chileense krant *El Mercurio* vorig jaar. Via die sluiproute belandden ze in Italië, van waaruit hij ze verder verhandelde. Anderen zouden stropen op bestelling, waarbij ze hun klanten zelfs per videobelverbinding planten in de woestijn laten uitzoeken.

In Pombetti's collectie hebben de carabinieri circa vijftig Mexicaanse exemplaren aangetroffen, vooral van het *Ariocarpus*-geslacht – kleine cactussen met prachtige bloemen. Deze zijn niet gerepatrieerd, maar staan nu, buiten zicht van het publiek, in de botanische tuinen van Milaan, vertelt Marco Caccianga over de mail. Als bioloog verbonden aan de universiteit van Milaan was hij nauw betrokken bij het veiligstellen van de planten na onderschepping. Omdat het juridisch onderzoek nog loopt kan hij niet te veel verklappen, wel dat een deel van de Mexicaanse cactussen duidelijk uit het wild ontvreemd werd.

Het onderzoeksinstituut van Dulce Flores en Adriana Bautista in Saltillo telt drie kassen met cactussen, waar ze al regelmatig bedreigde planten opnemen. Deze worden gered van de snel oprukkende distributiecentra en fabrieken in hun bedrijvige streek. Het is het levenswerk van hun collega Alfredo Flores, dé lokale cactusautoriteit en auteur van een standaardwerk met (bijna) alle soorten die Coahuila telt.

In beslaggenomen Ariocarpus cactussen op Schiphol

Foto Ben Groen

In een kas staan vooral exemplaren uit het zuiden van Mexico, waar het natter en warmer is en de cactussen veel meer de hoogte inschieten. De andere twee zijn gevuld met kleinere soorten uit het droge noorden. Alfredo Flores wil niet zeggen wat zijn favoriete soort is. „Dat is als aan een vader vragen of-ie kan zeggen welk kind hij het meest lief heeft.”

Maar, zegt hij na enige aandringen, hij geeft wel heel veel om de *Mammillaria luethyi*. Een heel klein bolcactusje, zo groot als de punt van een duim, met witte stippen. Deze werd pas relatief kort geleden ontdekt en was gelijk zo populair bij verzamelaars dat-ie zich over de hele wereld verspreidde, maar in het wild als uitgestorven gold. „De hele wereld kent ze nu, behalve zijn natuurlijke habitat.”

In zijn kantoortje vol kweekbakjes wijst Flores uit het raam, dat uitkijkt op een *colonia*, een jonge sloppenwijk, zoals die overal in Mexico ontstaan rond steden en industriegebieden. „Persoonlijk vind ik deze vernietiging erger dan het stropen, want in dat laatste geval komen ze tenminste nog ergens terecht.”

INGEZONDEN

Winterrust & wolluis

Na lang wikken we wegen heb ik de zuilcactussen die buiten onder het afdak staan in de kas gezet. Normaal gesproken een feestelijk moment, het ziet er altijd weer gezellig uit, zo'n volle kas. Meestal doe ik dat begin november, maar.... ik ben getroffen door een wolluis-uitbraak in de kas. Zeer frustrerend omdat ik altijd reuze voorzichtig ben, maar toch mijn eigen schuld: ik had een groepje planten in een wijnkistje gezet. Onderin vloei-mat, lekker vochtig. En ja, daar wil een wolluis wel gedijen! Het was zo erg dat ik het kistje met planten en al heb weggekiept. Mijn hart brak, maar ik was vooral boos op mezelf. Vervolgens kwam de vraag: hoe ga ik dit bestrijden? Want die wolluis beperkt zich natuurlijk niet tot dat groepje planten. Ik ben mordicus tegen het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, en in deze tijd van het jaar iets anders overvloedig spuiten is ook niet handig.

Ik heb geen Facebook meer, dus kon de cactusclub geen raad vragen. Wat nu? Nou... Al biedt dan uitkomst. En die suggereerde *Cryptolaemus*, dat zijn de larven van een soort lieveheersbeestjes. Die gaan actief op zoek naar wolluizen. Moet ik wel de kachel een paar dagen wat opstoken: ze zijn vooral actief bij een temperatuur tussen 15 en 20 graden. Ze worden morgen geleverd, ik zal jullie op de hoogte houden van de resultaten.

Threes Geelen

Foto's Threes Geelen

Onderwerp: Wil iemand zaden van deze schoonheid?

Het is waarschijnlijk een *Parodia leninighausii*.

foto Threes Geelen